

Kürdistan Referandumu Bölgeye ve Suriye'ye Etkisi

جسور
جسور للدراسات
Jusoor For Studies

Hazırlayan
Abdürrahim Said

Pozisyon Değerlendirmesi
Araştırmalar Birimi
Eylül 2017

جسور للدراسات
JUSOOR for STUDIES

Jusoor Araştırma Merkezi Ortadoğu bölgesinde, ze-likle Suriye ile bağlantılı meselelerde, siyasi toplumsal ekonomi ve kanuni alanlarında çalışmalar bilgiler ve araştırmalar yayınlayan, devletin çeşitli uzmanlık alanlarından karar sahiplerine, yetkililere, kalkınma alanında çalışanlara bölge meseleleri ile ilgili dengeli kararlar almalarında onlara gerçekçi ve net verilere dayanan raporlar sunan bağımsız uzman kurumdur.

yayın hakları Jusoor Araştırma Merkezine aittir © 2017

TURKEY - Gaziantep

info@jusoor.co
www.jusoor.co

İçerikler

Birincisi: Önsöz	3
İkincisi: Irak Kürdistan Bölgesi.....	4
Üçüncüsü: Tarihi Alıntı	6
Dördüncüsü: Bölge Krizleri.....	7
Beşincisi: Referandum ve İlk Kürt Devleti	9
Referandumun Sebepleri ve Nedenleri.....	10
Altıncısı: Referandumdan Tavırlar	11
Kürtler Açısından	11
Bölgesel Ülkeler Açısından	13
Uluslararası Ülkeler Açısından	15
Yedincisi: 25 Eylül Sonrasında Senaryolar	16
Konfederasyon Seçeneği.....	17
Bağımsızlık.....	17
Müzakereler ve İmtiyazlar Elde Etmek	19
Sekizincisi Referandumun Etkileri ve Sonuçları.....	19
Kürtlere.....	19
Komşu Ülkelere (Türkiye, Suriye ve İran)	20
Uluslararası Alanda	21
Sonuç.....	21

Birincisi: Önsöz

Kürtler dört ülke arasında dağılmıştır: Türkiye, İran, Irak ve Suriye. Kürtlerin bir devlet kurma çabaları eski zamanlardan bugüne kadar durmadı. (İslam döneminden) sonra ilk kurulan emirlikler/Kürt devletleri (941-1014) El Hasnaviye devleti, (951-1088m) Şaddiye devleti ve(982-1097) Marwaniye devleti olduğu düşünülmektedir.

Modern çağda (Kadı Muhammed) 1946'da ilan ettiği (Mahabad Cumhuriyeti) İran Kürdistanı'ndaki bölgeleri içermektedir ve ikinci dünya savaşından sonra modern çağda kurulan ilk özerk Kürt cumhuriyetidir, ancak uluslararası destek eksikliği nedeniyle sadece 10 ay sürdü ve Sovyetler birliği tarafından terk edildi, Sovyetler birliği kuruluşunun başında cumhuriyeti desteklemişti, ancak kısa bir süre içerisinde İran Şahı ile anlaşmalar yapıp terk etti.

Kürtler uzun zamandır uluslararası tanımıyla bağımsız bir Kürt devleti kurmaya çalışıyorlar ve bunu elde etmek için o ülkelerdeki Kürt bölgeleri 1842 yılında Bedirhan hareketi,1853 yılında Yezdanşer, 1880 yılında Ubeyd Nahri, 1919 yılında Mahmut Hafid, 1920 yılında Simko Şikaki, 1925 yılında Şeyh Said, 1937 yılında Seyit Rıza, 1943 ve 1961 yılında Mustafa Barzani, 1946 yılında Kadı Muhammed -Mahabad Cumhuriyeti – ve 1978 yılında PKK dahil olmak üzere birçok hareketlere ve devirmelere tanık oldu.

Bu devrimler, bazı liderlerin kişisel emirliklerini (ailevi veya aşiretçi) olarak kurma yönündeki kişisel teveccühlerinden eksik kalmadı: Mahmut Hafid, Simko ve İzzettin Şer gibi.

07/06/2017/de Mesut Barzani resmi bir açıklama yaparak Kürdistan'ın siyasi taraflarıyla anlaşıp 25/09/2017 tarihinde Irak Kürdistanı'nın bağımsızlığına dair referandum yapılacağını açıkladı.

Bu tarih babası (Mustafa Barzani) Irak rejimine karşı ilan ettiği Eylül devrim ile Eylül devrimi ile bağlantılı sembolik bir tarihtir.

O zamandan beri, Irak'taki ve dışındaki politik çevreler, referandumun neyi öngörebileceği konusunda spekülasyon yapıyorlar, Irak'taki ve dışındaki siyasi ortamlar referandumun son vakitte ertelenmesi veya gerçekleşmesi ve desteklenmesinin perde arkası, Irak hükümetin ve bölgesel yönetime kışkırtıcı bir ortam yaratmış olduğu aşıkardır.

Bu rapor, referandumu çevreleyen siyasi verileri, örgütlenme arkasındaki nedenleri, bugüne kadar var olan tepkileri, örgütlenmesinin ardından olası senaryoları, referandumun bölgedeki Kürtlere ve komşu ülkelere etkisini araştırmak için çaba göstermiştir.

İkincisi: Irak Kürdistan Bölgesi

Irak Kürdistan bölgesinin alanı (tartışmalı bölgeler hariç) yaklaşık (40,000) km², nüfus yaklaşık 5,2 milyon insan olmak üzere dört ilde yayılıyor: Erbil, Duhok, Süleymaniye, Halepe¹. Batısından Suriye, kuzeyde Türkiye, doğuda ve güneyde İran sınırında. Bölge, petrol bakımından zengin (Kerkük ²petrol hariç) (60 milyar varil petrol rezervi) bulunmaktadır.

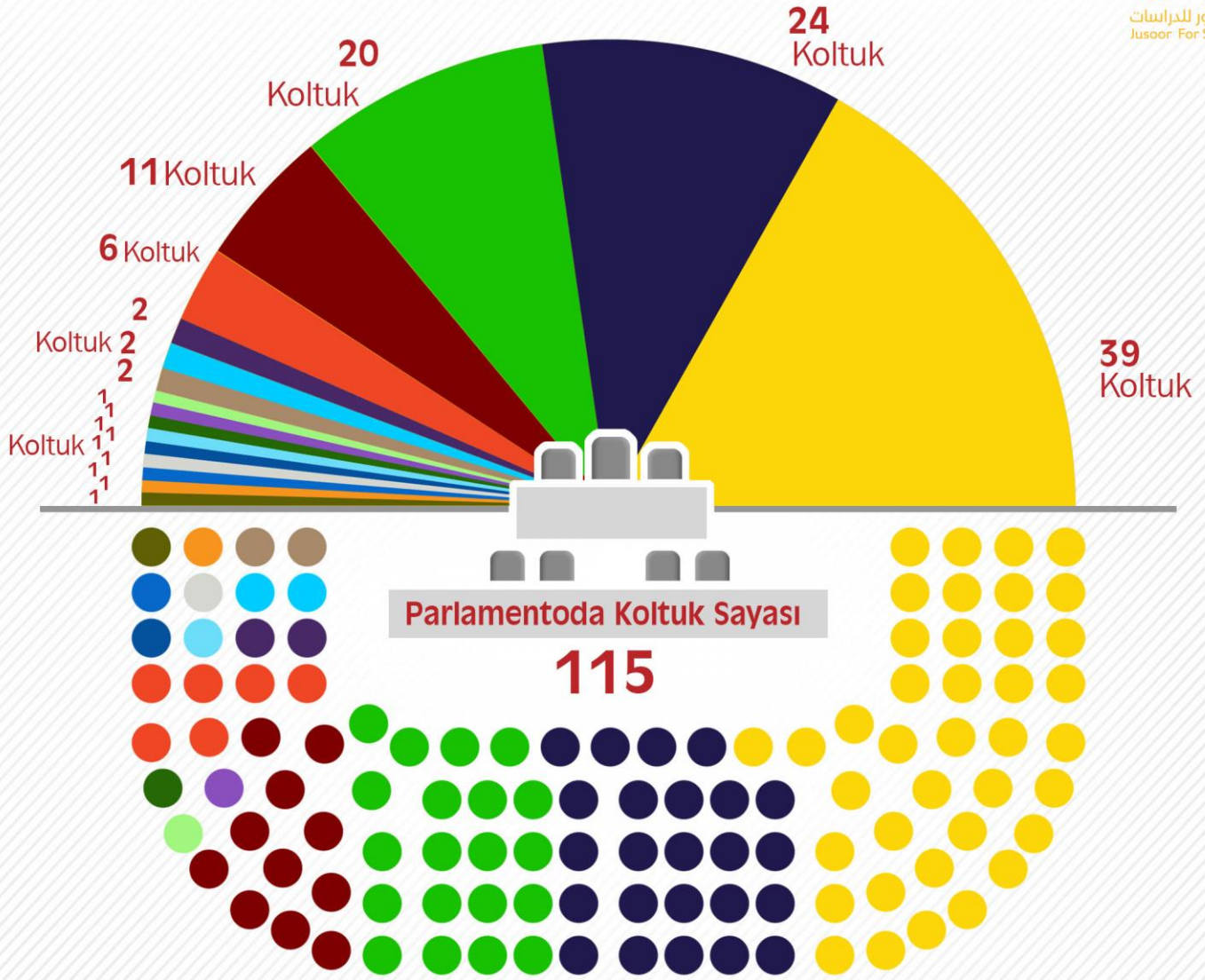
Irak Kürdistan bölgesinde 1992'de kurulan parlamentoda sandalye için yarışan çok sayıda siyasi parti vardı, bu partiler: Mesut Barzani başkanlığında **Kürdistan Demokrat Partisi**, şu anda bölgesel yönetimin parlamentosunda 38 koltuğu var, **Değişim Hareketi**, başkanı Noşirvan Mustafa 19 Mayıs 2017'de vefat ederek görevini (Ömer Seyit Ali'ye) bıraktı ve 24 koltuk bulunuyor, eski Irak Başkanı Celal Talabani başkanlığında **Kürdistan Yurtsever Birliği**, 18 koltuğu bulunuyor, Salahattin Bahattin başkanlığında **Kürdistan İşlam Birliği**, 10 koltuğu bulunuyor, Ali Babir başkanlığında İşlami Cemaat, 3 koltuęu³ bulunuyor, ayrıca birkaç küçük partilere ve bileşenlere tahsis edilen koltuklarda bulunuyor.

¹ Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi, Irak Kürdistan Bölgesinde: <https://goo.gl/oGRjcc>
Ayrıca bkz. Al Jazeera, Irak Kürdistanı, 06/12/2014: <https://goo.gl/3C9pJJ>

² Al Masalah, Kürdistan bölgesinin petrol rezervleri 60 milyar varile ulaştı, 10/03/2016: <https://goo.gl/4NVMnG>

³ Kürdistan Parlamentosu, Parlamento yeleri / Dördüncü Oturum 2013: <https://goo.gl/HRxKT6>

Kürdistan Parlamentosunda Kürt Partilerin Dağılımı Dördüncü Tur 2013

Kürdistan Parlamentosunda Kürt Partileri

Renkli
Semboller

Üçüncüsü: Tarihi Alıntı

Irak Kürdistan bölgesel yönetimi, bir Kürt devleti veya Kürt özerkliği kurmak için birçok hareketlere şahit oldu, belki de modern çağda ilk kez Şeyh (Mahmut Hafid) 1918'de İngilizlere karşı hareketi, 1932'de (Abdüsselam Barzani) tarafından yönetilen Barzanilerin ayaklanması, en belirgin hareket, 1943'te (Mustafa Barzani) tarafından başlatılan hareket olmak üzere 1961'de tekrar başlatıldı ve sonra Mustafa Barzani liderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi ve Irak hükümeti arasında 11 Mart 1970 bir anlaşmaya olup (Kürtlerin özerkliğine) ulaşıldı, bu anlaşma Irak makamlarının özerklik sözleşmesine değişiklik yapıp Irak cumhurbaşkanının Kürdistan bölgesinin yerel meclisi dağıtma hakkını da ekledikten sonra oldu, ama İran Şah'ı Kürtlerin silahlı devriminin desteğiyle Tahran ve Bağdat arasındaki anlaşmazlıklar çözülmedi.

Söz konusu olan o dönemde Irak ve İran hükümetleri arasındaki görüşmeler 06/03/1975 tarihinde "Cezayir Anlaşmasının" imzalanmasına yol açtı ve o zamanda Irak hükümeti adına Saddam Hüseyin'in yardımcısı ve İran hükümeti adına İran Şah'ı Muhammed Rıza Pehlevi tarafından imzalanmış oldu, anlaşma İran'ın Irak Kürtlerine verdiği desteği durdurması karşılığında, Irak, Arap kıyısının yarısını ve diğer toprakları İran lehine bırakması sağlandı.

İki taraf arasındaki silahlı çatışmalar Cezayir anlaşmasından sonra zayıfladı ve (1980-1988) İran-Irak savaşı nedeniyle durduruldu. Savaştan sonra, Irak rejimi 16 Mart 1988'de Halepçe'de katliamı yaptı, Saddam hükümeti operasyona "Enfal" adını verdi ve yaklaşık (180) bin Iraklı Kürtün yok olmasına yol açtı ve bu katliamlar Kürtlerin çoğunluğunu dağlara çıkmasına neden oldu, ayrıca liderlerin çoğu İran'a gitti.

1990'daki ilk Körfez savaşından sonra ABD, Kuzey Irak bölgelerine hava ambargosu uyguladı ve bunun sonucunda Irak ordusu bölge dışına atılmasına ve Irak'taki Kürt bölgelerin çoğu Peşmerge'nin kontrolüne girmesine neden oldu.

1992'de Irak Kürdistan bölgesel yönetimi demokratik olarak seçilen ilk parlamento teşkil etti. Ancak bu atmosfer uzun sürmedi, dolayısıyla ana iki parti (Mesut Barzani başkanlığında) Kürdistan Demokrat Partisi ve (Celal Talabani başkanlığında) Kürdistan Yurtsever Birliği arasına iç anlaşmazlıklar ve bölünmeler ortaya çıktı, anlaşmazlıklar 1994-1998

yılları arasında silahlı çatışmalara dönüştü, iki taraftan binlerce kişi ölmesine yol açtı ve arasındaki savaş ABD arabuluculuğuyla Eylül 1998'de ABD dışışleri bakanı Madeleine Albright'un huzurunda (Washington) anlaşması imzalandıktan sonra durdu.

Anlaşma sadece iki taraf arasında olan savaşı durdurdu, ama iç bölünmeyi derinleştirdi, (Kürdistan Yurtsever Birliği logosundaki yeşil renge göre) Süleymaniye, Halepçe ve çevresi yeşil bir alan haline geldi ve (Kürdistan Demokrat Partisi logosundaki sarı renge göre) Erbil ve Duhok ve çevresi sarı bir alan haline geldi. Bu bölünmeler halkın nazarında da derinleştirdi ve taraflar arasında karşılıklı bir nefrete dönüştü.

2003 Irak savaşıdan sonra bölgesel yönetim, Irak parlamentosundan birliklerini ve topraklarını tanıma fırsatı buldu ve 2005⁴ yılında halk tarafından benimsenen Irak anayasasında bulundu ve devlet bütçesinden %17'si bölgeye tahsis edildi.

12/06/2005'te (Mesut Barzani) resmi bir şekilde Irak Kürdistan bölgesel yönetimi başkanlığını teslim aldı ve 25/07/2009 tarihinde tekrar seçilerek oyların% 70'ini aldı, başkanlığın yasal süresi (iki başkanlık dönemi, her dönem dört yıl) 2013'te sona ermesine rağmen Mesut Barzani halen görevde, çünkü görev süresinin Parlamento yolundan iki yıl uzatıldı, uzatma dönemi 19/08/2015'te sona ermesinden sonra Kürdistan Demokrat Partisi tarafından iki yıl daha bir proje sunuldu, ama diğer partiler bunu kabul etmedi, anlaşmazlık 2015 yılından 15/09/2017 tarihine kadar parlamentoyu durdurmasına neden oldu, parlamento İki yıl durdurulmasından sonra ilk toplantısını yaptı.

Dördüncüsü: Bölge Krizleri

Irak'taki ve bölgedeki objektif koşullar 1992'den bugüne kadar Irak Kürdistan bölgesel yönetimine farklı ekonomik ve politik fırsatlar bulmasına yol açtı, en önemlileri, kuşatma koşulları nedeniyle Irak'ın geri kalanı için 1992-2003 yılları arasındaki zorlu ekonomik durumdur, sonra 2003'ten bugüne kadar güvenlik ve ekonomik durumun çöküşü. Bu durum, bölge yorulmuş ülkede istikrarın vahası olması için bir fırsatı yarattı.

⁴ Irak Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliği, Irak Anayasası: <https://goo.gl/xFzWH8>

Ancak öznel ve objektif koşullar, bölgesel yönetim bu fırsatlardan yararlanma becerisini kısıtladı, en önemli iyi yönetişimin zayıflaması, dolayısıyla genel pozisyonların çoğu parti ve aşiret⁵ sadakati temelinde ve iç bölünmelere göre dağıtılmıştır, bölgesel yönetim pratik olarak iki parti arasında bölünmüş durumda ve her biri kendi nüfuz alanlarında bağımsız olarak hareket eder (Kürdistan Yurtsever Birliği, Süleymaniye ve Halepçe'de) ve (Kürdistan Demokrat Partisi, Erbil ve Duhok'ta), ayrıca her biri bağımsız⁶ güvenlik ve askeri birimleri ve özel bir ekonomik sistemi vardır.

Bu iç bölünme, parti çıkarları için dış taraflara bağlanmasına neden oldu, Kürdistan Yurtsever Birliği İran'la yakın ilişkiler kurarak bağlı oldu ve bunu PKK ile de yakın ilişkiler yaptı, ama Kürdistan Demokrat Partisi (yeşil) bölge İran nüfuzu olması için ve (sarı) bölge Türkiye nüfuzu olması için Türkiye ile ilişkiler kurmaya başladı.

Irak Kürdistan bölgesel yönetimin ekonomisi de büyük bir şekilde çıkarma endüstrisini benimsemiştir, tarım, sanayi ve dönüşüm yatırımlarında büyük bir şekilde zayıf olmasından dolayı ihtiyaçlarının çoğunu İran ve Türkiye'den ithal etmesine neden olmuştur ve petrol gelirlerinin çoğu bölge⁷ hükümeti memurlarına maaş olarak ödenmiştir.

Bölgesel yönetimin borcu yaklaşık (20) milyar dolara ulaştı. Bölgesel yönetimin bütçesi, gelirlerin yaklaşık%90'ını oluşturan petrol fiyatlarından büyük bir şekilde etkileniyor.

⁵ Aşiretçilik, Kürdistan bölgesindeki Kürt toplumun zihniyetine kök salmış, Barzani, Talabani ve Zibari aşiretleri ve diğerleri nüfuzludur, genellikle aşiret çıkarlarını kamu çıkarlara tercih eder, örneğin Mesut Barzani Irak Kürdistan bölgesi başkanlığını yürütmektedir ve Neçirvan Barzani başbakandır ve Mesrur Barzani ve Surur Barzani Bölgedeki büyük güvenlik liderleridir. Diğer taraftan Celal Talabani, Kürdistan Yurtsever Birliğini başkanlığını yürütmektedir, oğlu Kubat Talabani Başbakan yardımcılığın görevini yürütmektedir ve kendiler pozisyonları ve zenginlikleri aşiret ve akrabalık temelinde dağıtmaktadırlar, (Zebari) ailesi (Barzani) dayılarından sayılmaktadır ve bölgede konum ve yetki açısından büyük nüfuzu vardır.

⁶ Kürdistan Demokratik Partisi (Barstan) adında bir istihbarat birimine sahiptir, Kürdistan Yurtsever Birliği (Zanari) adında bir istihbarat birimine, güvenlik birim liderlerinin ifadelerine göre, dış taraflarla olan işbirliğine rağmen (İran ve Türkiye örneği) onlarla işbirliği yapmıyorlar.

⁷ Bölgede on binlerce çalışan işçi var, maaşlarını işe gelmeden alıyorlar.

Çevredeki ÷lkelerin endişeleri objektif dış koşulların ilkinde gelmektedir, dolayısıyla bu ÷lkeler kendi aralarında neredeyse her şeyde farklılık gösteriyordu ve yeni Kürt projesinin büyümesini önlemeye karar verdiler.

Beşincisi: Referandum ve İlk Kürt Devleti

2014 yılda kuzey ırak Kürdistan başkanı Mesut Barzani Irak Kürdistan'ın bağımsızlığı veya Irak devleti içinde kalması için bağlayıcı olmayan bir referandum yapılacağını ilan etti, ancak DAES'in Musul ve Sincar'a girmesi bu referandumu engelledi ve 2017 yılında tekrar bu konuyu ciddi bir şekilde dile getirdi.

07/06/2017 tarihinde Mesut Barzani referandumu resmi olarak ilan etti ve tarihini 25/09/2017⁸ icra edileceğini belirledi ve bu tarihin önemi babası Mustafa Barzani'nin Irak rejimine karşı başlattığı devrimin simgesel bir tarih olduğu önem taşımaktadır ve Kürt bölgeleri bundan öncede böyle referandum yaşamıştır Ocak 2005 tarihinde ve bağımsızlık için kabul oy oranı %98.9 olarak sonuç ilan edilmişti, ayrıca Duhok üniversitesi bir Amerikan kamuoyu araştırma örgütü gözetiminde 2016 yılı sonunda referandum benzeri bir anket çalışması yapmıştı ve bağımsızlık isteyen oranı %98 çıkmıştır.

Dolayısıyla referandum sonuçları kesin olarak bağımsız Irak'tan ayılma lehine çıkacaktır, Kürdistan Demokrat Partisi ve yandaşlarının önünde en büyük zorluklar iç krizler nedeniyle aynı oranla sonuçlar elde etmesi mümkün gözüküyor ve aynı zamanda Kürdistan Demokrat Partisinin politikasına muhalifler olduğu için ve en başta (Değişim Hareketi /Koran) parlamentoda Kürdistan Demokrat Partisinden sonra ikinci büyük güç teşkil etmektedir ve referandum kararı yanlış olduğunu ve içi krizin çözümlenmesinden sonraya ertelenmesini istemektedir ve parlamentodaki krizin aşılması ve gelir⁹ dağılımının adil olmadığı konusu gibi krizlerin aşılması gerektiğini ileri sürmektedir.

Birçok muhalif referandum, Barzani ve ailesinin hükmünü ve yandaşlarının güç kazandırmaya yönelik bir adım olarak görmektedirler

⁸ Kürdistan bölgesel yönetim başkanlığı, Kürdistan bölgesel yönetim başkanı , Kürdistan bölgesel hükümetine ve parlamentoya katılan Kürdistan partileriyle yapılan toplantı hakkında bir açıklama yayınlandı. 07/06/2017: <https://goo.gl/JebLYu>

⁹ Koran Hareketi/ Değişim Hareketi'nin resmi web sitesi referandum kararını partizan ve yasadışı olarak açıklıyor: 29/08/2017/: <https://goo.gl/Gdg5or>

ve bütün korkuları devlet kurumalarını ele geçirmekten endişelidirler, dolayısıyla referanduma muhalif olanların oy verme işlemine katılmaları ön görülmüyor, veya reddetmek için oyu vermeleri muhtemel görülmektedir, onun için referandumu destekleyen taraflar arasında endişe yaratmaktadır, dolayısıyla %60 ve %70 oranı bağımsızlık için böyle büyük bir olayda bağımsızlığı destekleyenlere hayal kırıklığı yaşatacaktır ve bütün Irak Kürtlerinin bağımsızlık rüyası olmasına rağmen böyle bir netice kuzey Irak'ın bükük olaylara gebe olduğunun işaretidir ve böyle bir referandum neticesi hayırlı bir gelecek vaat etmediği aşıkardır.

Mesut Barzani iç sorunları çözmek için adımlar attı ve halk ve siyasi destek için çalışmalar yapıp vaatlerde bulundu, Suudi Arabistan Akaz¹⁰ gazetesine demeç vererek ikinci dönemde tekrar başkan adayı olmayacağını açıkladı ve daha sonra defalarca bu tavrını tekrarladı, ayrıca parlamentoyu işletmeye yönelik bazı çabalarda bulundu ve 2015 tarihinden beri çalışmayan parlamentoda 14/09/2017¹¹de ilk toplantı yapılmasına anlaşma yapıldı ve karar verildi.

Ancak muhalif partiler bu gelişmelere endişeli ve kuşkuolu olarak yaklaşıyorlar ve destek almak için şüpheli bir yaklaşım olarak görüyorlar, dolayısıyla Değişmiş Hareketi /Koran ve İslami cemaati parlamentonun iki yıldan sonra ilk toplantısına katılmadılar ve bu toplantısında referandum kararı alındı ve alınan tarihinde¹² yapılacağı belirlendi.

Referandumun Sebepleri ve Nedenleri

Irak Kürdistan bölgesel yönetimi şu anda bağımsızlık referandumu yapılması arzusunun arkasında pek çok sebep var ve en önemlisi:

- Bölgesel yönetim genel olarak Ortadoğu'da ve özellikle de Irak'ta durumun- DAES örgütü ortaya çıkışından sonra- istifade etmesi ve bu koşullardan kazanılma arzusu bulunması, bu kazançların en önemlisi: DAES örgütüne karşı yaptığı savaş sırasında kontrol ettiği

¹⁰ Akaz: Barzani: Referandumdan çekilmeyeceğiz .. Bağdat hükmetinin zihniyeti Saddam'dan farklı değil,20/08/2017/: <https://goo.gl/LJ3AzQ>

¹¹ Kürdistan Yurtsever Birliği, Demokrat Parti yol haritasını kabul ediyor, 10/09/2017: <https://goo.gl/ERtXDT>

¹² Bas news: Kürdistan Parlamentosu bağımsızlık referandumunun zamanında yapılmasını onayladı, 16/09/2017: <https://goo.gl/3zhm6U>

alanları korumak, özellikle Irak Kürdistan bölgesindeki tartışmalı¹³ alanlarının dahil edilmesi ve anayasal olarak tespit edilmesi ve bölgesel yönetim Bağdat'ın onayını almadan petrol satma hakkının tanınması.

- (Referandum sonrasında eğer olmazsa) bağımsızlık konusunda bir adım daha ilerlemek ve bölgesel yönetimin Irak, bölgesel ve uluslararası düzeydeki anket sonuçlarına göre kendisine ne kazandıracağına bağlı olarak buna hazırlık yapmak, bölgesel yönetimin kazanacağı her şey bağımsızlıktan daha az, ister (coğrafi olarak mevcut durumu tespit edilmesi ya da petrol satma hakkını tanınması) bağımsızlık yolunda ona yardımcı olacak. Erbil'in referandum sonrasında Bağdat ile ilişkisi her hâlükârda referandum öncesi taraflar arasındaki ilişki gibi olmayacak, özellikle Bağdat bölgesel yönetimin bütçesine ve petrol ihracatı üzerindeki kontrolüne sınır koymak.
- Mesut Barzani başkanlığındaki Kürdistan Demokrat Partisi ile ilgili iç nedenler ve halkın desteğini kazanmak için referandumu bir araç olarak görenler ve Mesut Barzani'nin iki yıldan fazla parlamentonun aksamamasından kaynaklanan utancı kaldırmak için Irak Kürdistan'ın içinde ve dışındaki muhalif Kürtleri utandırmak.

Altıncısı: Referandumdan Tavırlar

Kürtler Açısından

Bölgedeki siyasi gruplar, referandumu destekleyen ve şartlar olgunlaşınca kadar ertelenmesini isteyenler arasında bölünmüştür, ancak çoğunluk referandumu destekledi, muhalefetse (Değişim Hareketi/Koran)¹⁴ ve (İslami Cemaate) sınırlandı. Koran hareketi Kürdistan Demokratik Parti'yi bölgenin sorunlarını ve krizlerini örtbas

¹³ Tartışmalı alanlar, bölgenin bir parçası olarak saymaktadır ve Irak hükümeti bunu kabul etmemektedir. Irak anayasasının (140) maddesine göre bu alanları bölgeye dahil edilmesi ya da Irak devleti içinde kalması hususunda bir halk oylaması yapılacaktır. Ancak oylama gerçekleşmedi ve bu alanları (Kerkük, Sincar, Hankin, Zemar, Mahmur, Şeyhan, Mendeli, Celula, Saadiye, Şehriban ve Tuzhurmatu....) kapsamadı, bu alanlar (Kerkük, Nevana , Diayla, Salahattin) arasında dağıtılmaktadır .

¹⁴ Koran Hareketi, Değişim Hareketi ve İslam Grubu toplantısı tarafından yayınlanan tebliğ metni: 04/09/2017/: <https://goo.gl/KB63Vg>

etmek ve parti menfaatleri için referandumdan etmekle suçladı. PKK, Mesut Barzani başkanlığındaki Kürdistan Demokratik Partisi için herhangi bir kazanç elde etmeye istekli olmamasına rağmen referandumu itiraz etmeyen bir tavır sergilemedi. Ancak partinin Sincar bölgesindeki referandumu durdurmak için çaba göstermesi bekleniyor ve onların kontrolü altındaki bölgelerde yapılmasına izin verilmeyebilir.

Türkiye'deki PKK'nın siyasi kanadı sayılan Halkların Demokratik Partisi (HDP) ise, defalarca defalarca referandumu desteklediğini ilan etti ve bölge halkı kendi¹⁵ kararını verecek bir başarı ve destek için elinden gelen her şeyi yapacağını ilan etti.

Suriye'deki Kürtlerin çoğu referandumu destekliyor ve onu tarihi bir fırsat olarak değerlendiriyorlar, özellikle Suriye ve Avrupa'da geniş halk toplantıları düzenleyen Kürt Ulusal Meclisi taraftarları. Kürdistan bölgesel yönetimine yakın olan Suriye Kürt medyasının referanduma verdikleri desteğin boyutunu gösteriyor ve referandumun ilan edilmesinin ardından haberleri Suriye Krtlerinden daha fazla onların makaleleri ve haberleri yayınlamaya başladı, (rneğin: Yekiti Medya Sitesi).

Kürt Ulusal Meclisi, referandum sonuçlarının açıklanmasının ardından Suriye'nin Kürt bölgelerinde toplu mitingler düzenlemeye hazırlanıyor, bunu¹⁶ desteklemek için referandumdan daha önce kitlesel mitingler düzenlendi.

Demokratik Birlik Partisi (PYD) tarafından temsil edilen Suriye'deki özerk yönetim bugüne kadar referandumu reddeden herhangi bir tavır sergilemedi, ancak partiye yakın olan medya, Kürdistan Demokrat Partisinin i sorunlarını referandumla örtmeye çalıştığı fikrini yayıyor, ayrıca özerk yönetime bağlı olan güvenlik gleri (Asayiş) referandumu¹⁷ destekleyen kutlamaları öncesinde Kürt Ulusal Meclisi destekçilerin bazılarını tutukladı.

¹⁵ Bas news: (HDP) referandumda Kürdistan halkının aldığı kararları destekliyoruz, 10/05/2017/: <https://goo.gl/QktqRg>

¹⁶ Ulusal Kürt Meclisi, Kürdistan'ın bağımsızlığına ilişkin referandumu desteklemek için binlerce milliyetçi katılımcılar Kamışlı'daki kutlamalara katıldılar ...!, 15/09/2017: <https://goo.gl/BA2xAh>

¹⁷ Ulusal Kürt Meclisi, Kürt Ulusal Meclisi partilerinden bir grup aktivistleri PYD tarafından tutuklandı, 14/09/2017/: <https://goo.gl/z4hQG9>

Bölgesel Ülkeler Açısından

Irak

Bağdat hükümeti referandumun yapılmasını reddetti ve çoğu Irak yetkilisi, şimdi DAEş örgütüne karşı mücadele edilmesine ve Musul'un yeniden inşa edilmesine odaklanması gerektiğini ve bu konuları daha sonrasına ertelenmesini söylediler, ayrıca bölge Irak'tan¹⁸ ayrılması halinde Bağdat'a yakın olan askeri gruplar Kürtleri Bağdat'tan tehcir edilmesi hususunda bazı talepler ortaya çıktı

Bölgedeki halkın morali , Irak'taki referanduma karşı olan siyasi kampanyadan doğrudan etkileniyor ve Iraklı politikacıların karşı olması oylama oranını artırması beklenmektedir buda Iraklı politikacıların açıklamalarında Iraklı Kürtlerin¹⁹ kendi kaderlerini tayin hakkını vurgulamasına neden olacaktır.

Referandumdan kısa bir süre içerisinde Bağdat tarafından kızışmalar yükselmeye başladı, özellikle Irak parlamentosu, Kürdistan ulusal birlięi²⁰ yanlısı Kerkük valisini (DR. Necmettin Kerim'i) görevden alınması kararından sonra ve Irak parlamentosunun, Kürdistan²¹ bölgesindeki referandumu reddetme oylamasından sonra.

Türkiye

Türkiye, referandum kararını "tehlikeli" ve “vahim bir hata²² ve “ateşle oynamak²³” olarak gördü, ama bölge bağımsızlığını ilan etmesi durumunda Türkiye bölgeye herhangi bir askeri operasyon ya da ekonomik boykot yapması beklenmiyor ve Türk yetkililerin açıklamaları bölgeyi hedef

¹⁸ Al Arabi Al Cedid, Iraklı milisler Bağdat'taki Kürtleri tehdit ediyor.... Gitmeyle ya da ölüme, 26/06/2017/: <https://goo.gl/DiLWRa>

Ayrıca bkz. Irak Sesi, Fillion Kürtleri kendilerine karşı çıkan siyasetçileri dava etmekte tehdit ediyor ve gösteriler yapıyor, 07/07/2017/: <https://goo.gl/C6cwnB>

¹⁹ Irak Temsilciler Meclisi, Humam Hammudi: referandum bölgenin istikrarına zarar verecek ve sorunlarımız diyalog ile çözüleceğiz 16/08/2017/: <https://goo.gl/Sztrg6>

²⁰ Irak Temsilciler Meclisi, Temsilciler Meclisi iki yasayı onayladı ve Kerkük valisini görevden aldı, 14/09/2017/: <https://goo.gl/AmQCbt>

²¹ Irak Temsilciler Meclisi, Temsilciler Meclisi, üç yasanın okunmasını tamamladı ve bir parlamento kararı için oy kullandı 12/09/2017/: <https://goo.gl/RmNMPp>

²² Anadolu Haber Ajansı, Türkiye Dışışleri Bakanlığı: Irak Kürt bölgesel yönetimin bağımsızlık referandumu kararı “vahim bir hata” 09/06/2017/:

<https://goo.gl/yPWCDW>

²³ Anadolu Haber Ajansı, Türkiye hükümet sözcüsü: Barzani ateşle oynuyor, 20/09/2017/:<https://goo.gl/8idVxu>

almasından ziyade Türk milliyetçilerini razı etmesini hedefliyor. İki taraf arasındaki ekonomik, siyasi ve güvenlik ilişkileri ve özellikle İran'ın genişlemesi ve PKK karşısında durmak için bu ilişkiler yüksek düzeyde uygulanıyor ve Türkiye referandum için ya da bağımsızlık olsa bile bunu feda etmesi beklenmiyor ve bölge referandum veya bağımsızlık kararını uygulamazsa Türkiye, sınırlarını kapatmayacağı ve Ceyhan bölgesindeki petrol hatlarını kesmeyeceği açıklamasını yaptığında bunun vurguladı...

İran

İran Kürdistan bölgesinin referandumunu reddetmesi, Irak²⁴ Kürdistan bölgesinin geleceği konusunda öncekilerin en tehlikeli olduğunu görünmektedir, dolayısıyla Irak'taki diğer bileşenler tarafından benzer adımları teşvik etmemek için bölgenin ayrılmasını reddetmiştir, çünkü İran bu adımların arka bahçesidir, ayrıca Kürdistan bölgesinin bağımsızlığı İran Kürtlerine ilham kaynağı olacak ve er ya da geç benzer menfaat taleplerini cesaret gösterecek. Bu nedenle İran'ın Bağdat hükümeti ve Haşdi Şabi mislileri aracılığıyla bölgede güvenlik krizleri yaratmak için askeri bir baskı uygulayacağı beklenmektedir ve bölge ile sınır geçişlerini de kapatabilir, böylece İran mallarına bağımlı bölgelerde bir kriz yaratmış olur.

Arap Ülkeleri

Arap ülkeleri birliği, Irak'ın birlięine²⁵ muhafaza etme çağrısında bulundu ve Arap ülkeleri birliği genel sekreteri bölgesel yönetimin referandum²⁶ kararından vazgeçtiremeye ikna etmek amacıyla Irak Kürdistan bölgesini ziyaret etti.

²⁴ Fares ajansı, Tahran: tavrımız Irak Kürdistanı referandumundan belli ve genel sekretere yaptığı açıklama yerinde 21/08/2017/: <https://goo.gl/i3zg2B>
Ayrıca bkz. Fares ajansı: İran genel kurmay başkanlığı: Irak referandumu tamamen kabul edilemez, 17/08/2017/: <https://goo.gl/WWLpEY>

²⁵ Arap ülkeleri birliği, Genel Sekreter, Irak devletinin birliğini ve bütünlüğünü korumanın gereğini vurguluyor, 17/07/2017/: <https://goo.gl/QEzq8J>

²⁶ Arap ülkeler birliği, Ebu El Geyd Irak'a yapığı ziyaret sırasında Irak'taki birliğin sürdürme ve Iraklı partiler arasında doğrudan ve açık diyalog kurulması vurguladı 10/09/2017, <https://goo.gl/kzsdtA>
Ayrıca bkz.

Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye ve İran'la ve hatta Bağdat hükümeti ile olan anlaşmazlıklarından dolayı Kürdistan'ın bağımsızlığını destekleme konusunda en fazla eğilimlidir.

Uluslararası Ülkeler Açısından

Bölgede ilgilenen çoğu ülke, bölge yeniden inşa edilmesinden sonra ve DAESH örgütünü ortadan kaldırılmasından sonra referandumu ertelemeye çağırdı ve Irak toprak bütünlüğünü destekleyen tavırlar gösterdiler ve referandum konusunda ortak bir mutabakata varmak için Erbil ile Bağdat arasındaki görüşmelerin devam etmesi çağrısında bulunuldular. Böyle bir tavır ABD²⁷, İngiltere²⁸ ve Fransa²⁹ tarafından gösterildi.

İsrail'in referanduma ve (Kürdistan devletinin) kurulmasında destek veren tutumu dikkat çekti, Irak Kürdistan bölgesel yönetimi ve İsrail arasında yüksek diplomatik ilişkilerin olmamasına rağmen tutumunu medyada Kürtlerin büyük bir müttefiki olduğunu gösterdi.

Kürdistan'ın bağımsızlığını destekleyen İsrail'in tutumu, Mesut Barzani'nin referandum konusunu ilk kez koyduğu 2014 yılına dayanıyor, son zamanlarda Başbakan Netanyahu: Kürtlerin bağımsızlık umutlarını desteklemeliyiz, bunu hak ediyorlar³⁰, dedi. Sonra Twitter ³¹sitesinde de aynı şeyi söyledi.

İsrail tutumu Ortadoğu'da kendisini dışlanmış bir ülke olmaktan çıkaran ve dost bir ülke kazanmış ve Kuzey Irak'taki petrol ve yeraltı kaynaklarından istifade etmek için ve bu pazarın başka ülkelerin pazarından daha ucuz olmasından kaynaklanan alınmış bir tutumdur. Ayrıca İsrail deha önce kuzey Irak yönetiminden (19 milyon varil³²) petrol satın almıştı ve İsrail'in kuzey Irak'ın bağımsızlığını erken destekleyici tavır alması, Kürt halkının duygusunu kazanmak dostluk ortamını yaratmak gelecekte ikili iyi ilişkiler zeminini hazırlamak ve bütün

²⁷ (IKBY başkanlığı) IKBY başkanı Arap ülkeler birliğinin Genel Sekreterlerini karşıladı, 10/09/2017/: <https://goo.gl/xs5eLu>

²⁸ IKBY başkanlığı, IKBY başkanı Irak'taki İngiltere büyükelçisini karşıladı, 15/06/2017/: <https://goo.gl/bbmo1b>

²⁹ IKBY başkanlığı, IKBY başkanı Fransa savunma bakanını ve dışişleri bakanını karşıladı, 27/08/2017/: <https://goo.gl/8QHUpX>

³⁰ Kaynak (İsrail medya sitesi) İsrail Kürtlerin bağımsızlığını destekliyor, 30/06/2014: <https://goo.gl/vCTTv7>

³¹ Twitter, Benjamin Netanyahu, 12/9/2017: <https://goo.gl/WXbm25>

³² Kaynak: Kürt-İsrail Petrol Anlaşması, 24/08/2017/: <https://goo.gl/UxUeNr>

bunlardan önemlisi de Kerkük petrol boru hattını Suriye'deki Kürt bölgelerinden geçirip Akdeniz'e ve İsrail'e bağlamaktır, böylece İsrail Kürt yeni devletini kendine bağlayacak ve Türkiye'den geçen Ceyhan limanının bir önemi kalmayacaktır, dolayısıyla Türkiye'nin endişesi bu ihtimalden kaynaklanıyor olması Türkiye'nin Fırat Kalkanı askeri operasyon yapmasını gerektiğini ve Suriye'ye müdahale etmesine neden olmuştur.

Şuana kadar referanduma karşı olan tavırlar ya da etlenmesi için yapılan çağrılar hep sözde kalmıştır ve icraata dönüşmemiştir ve İran'ın (referandum sonrası) bazı adımlar atması beklenmesi (örneğin sınır kapılarını kapatması), referandumu kabul edilmemesi için Irak hükümetine baskı yapması ve kendi yanlısı milisleri kullanıp bölgesel yönetimi tehdit etmeye yönlendirmek gibi adımlar atması beklenmesi hariç, bu durum olduğu gibi kalması görünüyor

Dolayısıyla Irak Kürdistan devletinin erken tanınması mümkün gözüküyor ve referandumun ertelenmesini isteyen bütün devletler Irak'ın bütünlüğünden yana olduğu ve Kürdistan devletini hemen bu devletler tarafından tanınması mümkün gözüküyor, özellikle Irak devletinin onayı olmadan tek taraflı ilan edilmesi durumunda.

Yedincisi: 25 Eylül Sonrasında Senaryolar

(Mesut Barzani) referandumun yapılması ve ertelenmesini reddeden ısrarı bağımsızlığını ve bir Kürdistan devletini ilan etmek için açık ve ciddi arzusunu gösteriyor, her ne kadar referandum yapılmadan önce sonuçlarını bilmesine rağmen referandumdan sonra belirgin bir ekonomik ya da politik stratejinin bulunmadığı görülüyor.

Bu ısrar ve medyanın ve halkın seferberliği karşısında bağımsızlığın elde edilmemesi, Kürdistan Demokratik Partisi için büyük bir kayıp anlamına gelebilir ve bu durum parti popülerliğini olumsuz bir şekilde etkileyecektir, ancak, eğer bağımsızlık yerine, Irak merkezi yönetiminden pek çok ödün elde ederse, bunlardan en önemlisi, mevcut coğrafi sınırların tespit edilmesi, yani DAESH örgütüne karşı savaş sonrasında anayasal olarak sınırlar ve en önemlisi Kerkük'ün Kürdistan bölgesine dahil edilmesi ve Irak'ın, bölgesel yönetim Bağdat'ın onayını almadan petrol satma hakkının tanınmasını elde edebilir.

Burada referandum sonrası üç senaryo bekleyebiliriz:

Konfederasyon Seçeneği

Çoğu konfederasyon tecrübeleri federalizmin başlangıcında, ayrılma ve bağımsızlık için değildi, İsviçre'de ve başka yerlerde olduğu gibi, fakat durum burada farklı, dolayısıyla konfederasyon, gelecekteki bağımsızlığa doğru ilk adım olabilir, bu senaryo, çeşitli nedenlerle ortaya çıkacaktır, bu nedenler: daha önce bahsettiğimiz bölgenin i krizleri, bölgesel ülkeler bağımsızlığı ve bir Kürt devletinin ilanını reddetmesi, Bölge, bağımsızlığı ayrı olarak ilan etmesi durumunda, uluslararası veya bölgesel ülkeler tanınmayı kabul etmemelerinden endişesi, bu nedenle, tarafların (Erbil ve Bağdat), konfederasyon rejimine daha yakın olan bir fikir birliği oluşturmak üzere diyaloga girmesi bekleniyor, böylece bölge kendi kaynaklarından hareket edebilir ve Bağdat'ın ilişkilerinden bağımsız olarak dış ilişkiler kurma yetkileri verebilir ve bağımsız güvenlik ve askeri kurumlar inşa edebilir ve bölgesel yönetim , bölge zenginliklerinden (yapılacak anlaşmaya göre) Bağdat'ın payını vermek için ve birbirlerinin çıkarlarını koruması için yükümlü kalacaktır.

Bu senaryonun karmaşıklığı büyüktür ve en önemlisi iki taraf arasında anlaşmaya varılacak noktalardır, her iki tarafı da memnun eden konfederasyon rejimin şekli, Bağdat hükümeti böyle bir öneri bağımsızlığa doğru bir adım teşkil ettiğini bilmesinden dolayı hızlı bir şekilde kabul etmeyecek, ayrıca Bağdat'ın bölgenin kaynaklarından alacağı oran üzerinde yapılan anlaşma en sorunlu noktalardan biri olacak, petrol açısından zengin olan bölge ve özellikle Kerkük bölgesi Bağdat'ı razı edecek bir orantıdan vazgeçmeyi kolaylıkla razı etmeyecek ve Bağdat az orantıdan razı olmayacak.

Bu senaryo, bölgenin referandum sonuçlarını yerde uygulaması ısrarıyla bağlantılı olarak kalacaktır, sonra konfederasyon rejimini kabul edilerek çünkü konfederasyon rejim, bölge tamamen ayrılmasından Bağdat'a daha az zarar verecektir.

Bağımsızlık

Bölge başkanın ve medyanın ve halkın referandum açıklamaları, referandum sonrası ikinci adımın bağımsızlık olduğunu göstermiştir, özellikle Mesut Barzani'nin "rüyası bir Kürt devletini kurmak ve ardından görevi sona ereceğini" söylemiştir. Ancak bu senaryo birçok engellerle karşı karşıya gelmesinden dolayı, bu adımların başarisından kuşku duymamızı sağlamaktadır.

Senaryo Engelleri

Bölgesel yönetim, bağımsızlık ve modern bir devlet kurma senaryosuna pek çok engel ile karşıya gelmektedir:

Birincisi Kırılgan ekonomi ve uygunsuz yönetim, bölgenin ekonomisi tamamen yabancı şirketlerin ürettikleri petrole bağılıdır, dolayısıyla bölgenin rolü iyi yönetim ve adil dağılımdan yoksundur ve geçmiş yıllarda fiyatların düşüşü bölgenin borçları (20) milyar doların üzerine çıkmasına neden oldu ve bazı şirketler işçilerini bölgeden çekip üretimini durdurmakla tehdit etti ve bölgenin petrol üretiminden elde ettiğini kendi işçilerine maaşlarını doğru olmayan bir şekilde verecek ve onlarda bölge tarafından diğer ülkelerden ithal edilen mallar için de harcama yapacaklar. Ayrıca modern devleti yönetebilecek olgun bir hükümetin bulunmaması, kişileri kayırmaya, aşiretçiliğe ve partiye dayalı yolsuzluk büyük bir şekilde yaygınlaşmıştır ve yok edilmesi zorlaşarak uzun yıllar alacaktır.

İkinci engelse iç bölünmedir, buda bir liderlik altında merkezi bir devletin kurulmasına engel teşkil eder, bölge devletin güvenlik ve siyasi kurumların çoğu bölünmesiyle birlikte hala Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) arasında bölünmüş durumda.

Üçüncüsü bölgesel taraflar ve özellikle İran ve ona bağılı milisler bir askeri operasyon başlatması ihtimalinde bölgesel yönetimi korkutması ve modern devleti rahatsız etmesi, ayrıca uluslararası tanınmanın zorluğu, buda Bağdat'tan ayrı olarak bölgesel yönetim dış ilişkilerin kurulmasını engelleyecektir.

Böyle bir senaryonun uygulanmasının en büyük nedeni siyasi Kürt liderlerin Kürt devleti hayallerini gerçekleştirme arzusudur, onlar bölgenin çatışmalara ve krizlere tanık olduğu için şu anda bu durumu fırsat görüyorlar ve bu mantıksal olarak bölge, iç sorunlara ve bölünmelere ve kötü bir ekonomik duruma tanık olmamış olsa ve bölgedeki siyasi güçlerin dış ilişkileri olmadan İran bölgenin toprak bütünlüğünü³³ bozmak için istismar edilebilirdi.

Bu senaryo Mesut Barzani için büyük önem taşıyor, dolayısıyla bölgedeki Kürt hareketinin 40 yıl liderliğinden sonra kendi başarılarını elde etmek

³³ İran taraftarı değişim hareketi ve Kürdistan yurtsever birliği partisini kullanarak. Süleymaniye ve Halepçe'yi özerklik yaparak kuzey Irak bölgesi içinde ikinci bir kanton kurabilir. Eğer Irak Kürdistan devlet ilan edilirse ve bu şekilde devlet içinde özerk hükümet kurarak Kürdistan Federallığı içinde Kürdistan coğrafi birliğine büyük darbe vurmuş olacaktır. Lakin bu senaryo uzak olmasına rağmen ve özellikle de kuzey Irak'ta gençlik kesimi böyle bir senaryoyu kabul etmemesi ve siyasi tarafların birbirinden nefret ettiği dönemde İran için böyle bir senaryoyu gerçekleştirmesi mümkün olabilir.

için çaba gösterecek, buda onu Irak içinde ve dışında Kürtlerin nazarında bir “milli kahraman” haline getirecek ve bağımsızlığın lideri olarak veya en azından bayrağını taşıyan biri olarak tarih kitaplarına girmesine izin verilecek.

Barzani, referandum sonrasında ikinci dönem başkan adayı olmayacağına dair kendi son açıklamalarına sadık kalmasa bütün dünyadaki siyasilere kazanmak için çaba gösterdiği gibi bağımsızlık senaryosu kendi geçmişini temsil etmeyi esas alacaktır.

Müzakereler ve İmtiyazlar Elde Etmek

Referandum Bağdat'ın bölgesel yönetimin yeni sınırlarını belirlemek için ve Bağdat'ın onayını almadan yatırım yapabileceği zenginliklerin oranını belirlemek için Erbil ile müzakereler yapmasına neden olabilir, bu senaryo bölgesel yönetimi coğrafı olarak razı etmeyecek ama durum (10 Haziran 2014 tarihinden öncesindeki gibi değil) olduğu gibi kalırsa razı edebilir özellikle Kerkük ve Bağdat'ın onayını almadan yeraltı zenginliklerine yatırım yapması için ona izin verilmesi ve buda bölgesel yönetim bağımsızlığa alternatif olarak kabul edebileceği en düşük sınır olacaktır.

Bu senaryo, ülkenin birliğini koruyacağı için Bağdat bunu memnuniyetle karşılanacak ve bölgenin zenginliklerinden yararlanabilecek ve dış ve güvenlik politikalarının düzenlenmesine katılabilecek ve bu seçenek genellikle bölgesel ve uluslararası ülkeler tarafından memnuniyetle karşılanacak.

Referandum ister yapılmış olsun ya da ertelenmiş olsun, referandumun öncesindeki siyasi veriler, bu senaryo için Bağdat hkmetinin arzusunu göstermektedir.

Sekizincisi Referandumun Etkileri ve Sonuçları

Kürtlere

Hiç şüphe yok ki bağımsızlık (eğer gerçekleşirse) genelde etkisi Kürtlere büyük olacak, yüz yıl boyunca onlara gereken umudu elde etmek için bir kez daha geri getirecek, (Kürdistan devletini) binlerce yıl değilse, yüzlerce yıllardan beri ilk ilk defa ilan edecek.

Referandumun sonuçları genel olarak Kürtlere büyük bir etki yaratacak ve sonuçlar açıklandıktan hemen sonra göreceğimiz şey budur, referandum Kürt hayalini göstermek için Türkiye ve İran Kürtleri bunu bir fırsatı

olduğunu ve bu hayali bölgenin haritasına ve dünyaya tekrar koyabileceğini ayrıca bunu kutlamak için yeterli olduğunu hissediyor.

Komşu lkelere (Türkiye, Suriye ve İran)

Bağımsızlığın komşu ülkeler üzerindeki etkisi büyük oranda bu ülkelerdeki Kürtler zerindeki etkisiyle bağlıdır, Irak Kürdistan bölgesinin bağımsızlık tecrübesi başarılı olursa Türkiye, İran ve Suriye'de isteyen herkesi teşvik edecek ve onları böyle bir kazancı elde etmek için çalışmaya yönlendirecek.

Komşu lkelerdeki Kürt partilerden çoğu, kendi ülkelerinde birlikte yaşama hedeflerini değiştirerek ciddi bir şekilde ayrılmayı ya da özerklik düşünmeye başladılar, Suriye Kürtleri siyasi ve saha verilerinden dolayı bunu yapmak için diğerlerinden daha yakın olabilir.

İran, Irak'ta bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasında endişesi, Irak Krtlerinden daha fazla İran Kürtleri İran'dan ayrılması için bir arzusu kaynağı olacak, ya da en azından İran Kürtleri Tahran'dan daha fazla hak talep etmeye teşvik edecek.

Türkiye'de de aynısı, çünkü Türkiye'deki Kürtlerin sayısı Irak'tan ve İran'dan daha fazladır, Irak Kürtleri bağımsızlığı ve ilk kez bir Kürt devletinin kurulmasını elde etmek için Türkiye'deki Kürtler bulundukları alanlarda kendilerine özel bir statü talebinde daha çok ısrar etmelerine neden olacak.

Ancak Türkiye bölgesel yönetim ile olan ilişkilerini kesmek için çaba göstermedi, ister bağımsızlık olsun ya da olmasın, çünkü İran'ın tehlikesi, PKK'nın tehlikesi, İran'a yakın milisler ve Suriye'ye çizilen geleceğin tehlikesi ve Türkiye'nin kendisiyle iyi ilişkiler sürdürmesi için neden olacak.

Ekonomik açıdan bakıldığında, Kürdistan bölgesinin komşu ülkelere olumlu etkisi olacaktır, Türkiye ve İran üzerinden ihraç edilen petrol miktarı artacak ve bölge büyük oranda komşu ülkelere güvenecek ve bölgenin ekonomik durumunun iyileştirilmesine ve Türk ve İranlı iç adamları yatırım yapmasına teşvik etmesine neden olacak ve bu bölge, İran ve Türkiye'deki Kürt işçileri için ilgi alanı olacak, buda bu ülkelere ekonomik açıdan olumu bir etkisi olacak.

Ekonomik faktör, bölgesel yönetimin Türkiye ile olan konumu açısından en güçlü unsur olacak ve bölgede binlerce Türk şirketi faaliyet göstererek kaçınılmaz olarak bölge ekonomisini geliştirecek ve artan gelirlerden faydalanacak.

Uluslararası Alanda

Kürt devletinin uluslararası alanda tanınması, bölgesel yönetim tarafından ilan edilmesi halinde gecikebilir, bu gecikme sıklıkla Bağdat, Tahran ve Ankara'yı razı etmeye yönelik girişimlerle bağlantılı olacak.

Buna karşın, bazı ülkeler kendi sebeplerinden ya da komşu ülkelere inat olsun diye yeni yapıyı tanıyabilir ve hızlı bir şekilde tanıma için aday olan ülkeler: İsrail, Suudi Arabistan ve Fransa.

Kürdistan bölgesinin bağımsızlığı, büyük ülkelere krizler yaratması beklenmiyor, çünkü Kürdistan bölgesel yönetimi büyük ülkelerin çoğıyla iyi ilişkilere sahiptir (ABD, Rusya, İngiltere ve Fransa...) ancak bölge tanınmayan bir yapı olarak onunla çalışırken yasal bir sorunla karşı karşıya gelecek.

Sonuç

Büyük ihtimalle, referandum 25 Eylül 2017'de planlandığı gibi gerçekleşecek ve sonuçları ertesi gün ilan edilecek, (bölgedeki siyasi güçler arasındaki iç sorunların çözümüne bağlı olarak³⁴) %80 orandan az bağımsızlığı kabul edilmeyecek, belki de %95 geçebilir.

Bölgedeki durum, referandumun ardından birkaç gün içinde farklılık gösterebilir, ancak birkaç ay içinde durum farklı olacak.

Bölgesel yönetim, referandum sonrasına kadar açık bir ekonomik ya da siyasi yol haritası geliştirmiş görünmemektedir, bu belirsizlik ya bölgenin zor şartlar altında bağımsızlık "mücadelesine" gireceğini gösteriyor, bölgesel tarafların bağımsızlığı kabul etmemesi ve uluslararası alanda tanınmaması dahil bölgeyi yönetmek için "Kürt rüyasını" ve kişisel rüyaları gerçekleştirmek için genellikle duygusal bir karar olacaktır ve kendisi için kısıtlı olan belirsizlik iki taraf arasındaki ilişkinin şartlarını iyi hale getirmek için Bağdat'a baskı yapacak, özellikle Kerkük'ün bağımsızlığını destekleyen tartışmalı bazı alanlarda referandum sonuçları açıklanmazsa, buda bölgesel yönetimin tutumunu destekleyerek bu alanlar Kürdistan bölgesi olduğunu gösterecek ve bölgesel yönetim referandum sonuçlarını delil göstererek bu alanları kendi alanlarına dahil etmek için hak sahibi olacak.

³⁴ Değişim Hareketi ve İslami Cemaat destekçileri referandumda hayır oyu kullanırsa onaylanma oranı %70'i geçemez ve belki de daha az olabilir, ama iki hareketin hayır oyu kullanması beklenmiyor, çünkü resmi tutum kamuoyunu doğru olarak yansıtmamaktadır ve sonuçlar açıklandıktan sonra bekleyeceğimiz şey budur.

Bağdat ve Erbil arasında müzakere olması durumunda, bölgesel yönetim imtiyazları ve tavizler elde edecek ve bölgesel yönetim lideri referandum sonuçlarının uygulanmasını başka bir zamana ertelemesine izin verecek ve bunu bir silah olarak elinde bırakıp gerektiği zaman gösterebilecek.

Ancak bölgesel yönetim bu kez halk tabanıyla bir sorunla karşı karşıya gelecek, buda da onların beklentilerini yükselecek, böylece bağımsızlık haricindeki senaryolara gidip, politik açıdan pahalıya mal olacak ve bu i rakiplerin paylarını yükseltmeye neden olacak.

جسور للدراسات
JUSOOR for STUDIES

Kavalik Mah. Fevzi akmak CD.
Sevil Apt. N11 D8, 27060
Gaziantep - Turkey
+90 537 558 5821

info@jusoor.co
www.jusoor.co

